

FUNGUS

OFFICIEEL ORGAAN VAN DE NEDERLANDSCHE
MYCOLOGISCHE VEREENIGING

ALS DE NATUUR ORNAMENTEERT

Een donkergroene, dikbuikige fles op een voetstuk van twee witgekalkte stukken iepenstam, waarvan het onderste is getooid met een van de mooiste sieraden, die men zich denken kan: een grote toef oranjebruine en goudkleurige fluweelpootjes. Zie hier een tuinversiering, die slechts door de aanwezigheid van deze fraaie paddestoelen op de naam „versiering. aanspraak maakt.

de V.

EEN MERKWAARDIGE MONSTRUOSITEIT

Op 13 October van deze herfst vond ik op Schovenhorst bij Putten, waar ik tussen twee haakjes vele merkwaardigheden vandaan haalde, en waar ik U een volgende maal wat meer van hoop te vertellen, een paddestoel, die er uitzag als de hierbij afgebeelde. Een flink stevig zwammetje met duidelijke steel en hoed, echter zonder plaatjes of buisjes aan de onderkant. Vorm en consistentie deden duidelijk blijken, dat we hier niet met een Telephoracee of zoiets te doen hadden, maar met een gewone plaatszwam. 't Model vertoont intussen meer overeenkomst met een boleet, en toen ik het specimen aan Dr van der Lek voorstelde als een plaatszwam-monstruositeit zonder plaatjes, verklaarde hij, dat 't een boleet was. Na bezichtiging van de onderzijde van de hoed moest ook hij tot andere gedachten komen.

Nu stond het merkwaardige exemplaar, dat alle zorgen van een troetelzwam deelachtig werd en ten slotte uit overmaat van bezorgdheid voor zijn welvaren op de formaline ging, als eenig monstrum tussen veel normale exemplaren van Cortinarius (Dermocybe) caninus. Aangezien de kleur en verdere hoedanigheden van hoed en steel ook vrijwel met die van de genoemde soort overeenkwamen, kon ik dus dit exemplaar als een monstrueuze vorm van die soort beschouwen.

Zoals gezegd is, was de onderzijde van de hoed geheel glad. Op doorsnee toonde zich een dun laagje met iets donkerder kleur dan 't hoedvlees, dit moet echter, zoals we zo dadelijk zien zullen, toegeschreven worden aan een iets groter vochtgehalte. In de tekening is dit donkerder laagje aangegeven.

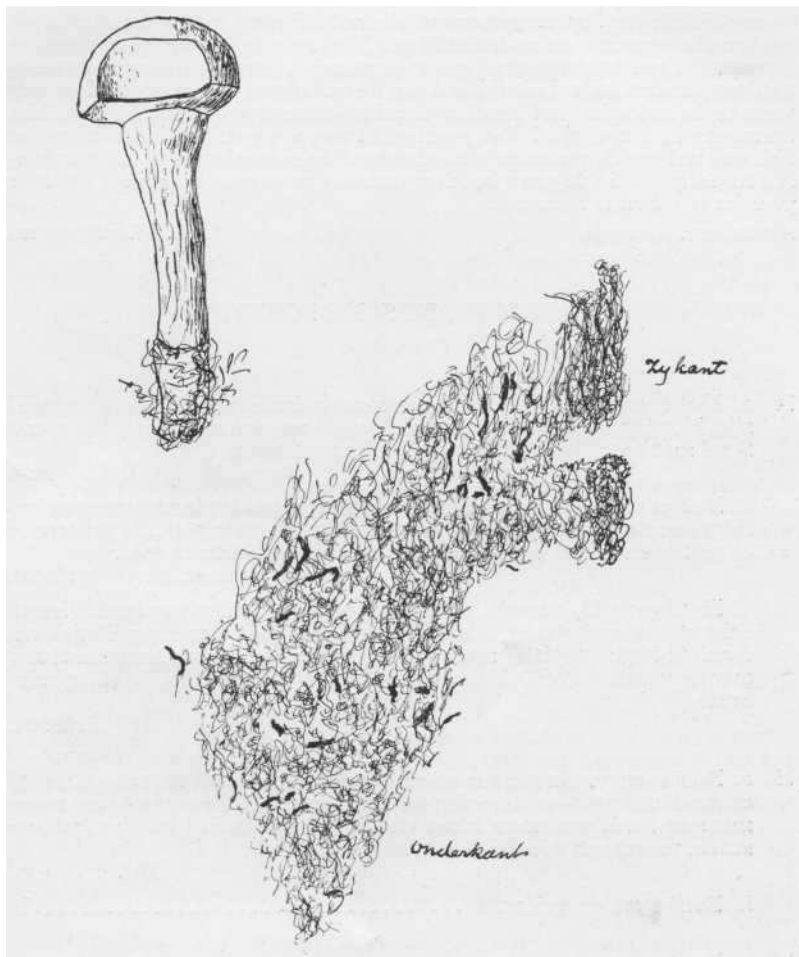
Nu moesten Worsdell, Penzig, Ulbrich er aan te pas komen om uitsluitel te geven over dergelijke plaatjes-lose plaatszwammen. In geen der drie werken vond ik, dat de volslagen afwezigheid van lamellen bij overigens normaal uiterlijk van de zwam eerder opgemerkt was en reeds verheugde ik mij erop, een hyper-zeldzaam, misschien wel een geheel nieuw phenomeen ontdekt te hebben, toen mijn oog viel op de bij E. Ulbrich ¹⁾ beschreven afwijkingen van paddestoelen door parasitaire zwammen (blz. 69).

Hier worden monstruositeiten beschreven, die door Hypomyces deformans te voorschijn worden geroepen bij soorten van Lactarius en Russula. Bij deze paddestoelen wordt de vorming van plaatjes meer of minder volledig onderdrukt.

„Diese Art ist nicht allzu selten und in der volkstümlichen Pilzliteratur sind derartig miszbildete Fruchtkörper als „Steinreizker“ oder „Reizker Porling“ bekannt. Am häufigsten sind sie in der Umgebung Berlins an Lactarius torminosus, viel seltener an L. deliciosus. Gestalt und Hutoberfläche bleiben meist ganz unverändert; statt der Lamellen findet man aber auf der Unterseite ein anfangs weiszliches, später von kleinen schwärzlichen Pünktchen durchsetztes, derbes Lager. Die schwarzen Pünktchen sind die Mündungen der eingesenkten, schwarz werdenden, fast kugeligen Perithezien, die dem Beobachter Poren vortäuschen. Nach Hessenberg kommen derartig miszbildete Pilze gelegentlich als Steinreizker sogar auf den Markt. Im Gegensatz zu den von Hypomyces chrysospermus befallenen, schnell erweichenden Fruchtkörpern der Boletus-Arten, sind die von H. deformans befallenen Fruchtkörper von Lactarius sehr derb und fest und verfaulen erst ziemlich spät, oft sogar langsamer als nicht befallene. Ausserdem scheinen von Hypomyces befallene Stücke von Maden weniger zerfressen zu werden als gesunde.“

Nu had ik een stukje van de hoed afgesneden (zie tekening) om daar een gekleurd microscopisch preparaatje van te maken. En het was naar aanleiding van dit preparaat, dat mijn aandacht viel op monstruositeiten door parasitaire zwammen.

¹⁾ Bildungsabweichungen bei Hutpilzen, Berlin-Dahlem 1926.

Een gedeelte van dit preparaat is zo goed en zo kwaad als het ging afgebeeld. De streepjes der tekening stellen de hyphenwanden voor met dien verstande, dat de hyphen bij die vergroting veel dikker zijn dan de lijntjes, maar plaatselijk zo dooreengevlochten, dat de wanden zo'n wirwar van lijntjes vormen. Zoals men ziet is de onderkant van de hoed vrijwel glad, eindigend met gewoon weefsel, terwijl er geen spoor van een palissadenlaag, laat staan een hymenium te bekennen is. 't Donkerder laagje moet dus toegeschreven worden aan een wat hoger vochtgehalte van 't weefsel, welk vocht er van buiten ingedrongen zal zijn, aangezien aan de onderkant een steviger laag (opperhuid), zoals aan de zijkant, ontbreekt.

Waar het nu op aankomt is, dat vrij spaarzaam tussen 't weefsel van de hoed verspreid lagen kleine zeer donker gekleurde (met fuchsine) stukjes, kennelijk fragmenten van een ander mycelium. Het moet in verband met 't boven uit de literatuur geciteerde wel 't mycelium van een parasiet zijn,

waarschijnlijk een *Hypomyces* soort, die ook bij een *Cortinarius* in staat is de lamellenvorming te onderdrukken. Merkwaardig is, dat bij een nog zo betrekkelijk geringe ontwikkeling van de parasiet, deze reeds de groei van de gastheer, en dan vrijwel uitsluitend aan de onderkant van de hoed, dusdanig weet te beïnvloeden, en lamellenvorming achterwege blijft. Zouden hier hormonen in 't spel zijn? Van peritheciën was nog geen sprake, deze zullen zich ook wel aan de veranderde hoedonderzijde ontwikkelen. Ik zal zo mogelijk de vindplaats in de gaten houden, teneinde na te gaan of er meer van deze parasiet te weten te komen is.

Amersfoort.

A. F. M. REIJNDERS.

DE NEDERLANDSCHE BOLETEN

(Vervolg)

14. a. Met zeer wijde, veelhoekige, samenvloeiende poriën, die grauwegeel zijn. Hoed geel- tot roodbruin, taai. Vleesch meestal zeer weinig blauwend. Steel met hoedkleur, slank, taai. Onder naaldhout.

Koerienboleet, *Bol. bovinus*.

- b. Buisjes rond en nauwer. Hoed stroogeel tot geelbruin met onveranderlijk vleesch. Poriën in de jeugd met melkachtige druppels. De gekorrelde of gestippelde steel is bovenaan geelachtig met lichter voet.

Melkboleet, *Bol. gr anulatus*.

- c. Hoed gewelfd, kleverig, eerst goudgeel, dan bruiner wordend. Vleesch licht strookleurig; steel citroengeel, geheel bekleed met papilletjes van dezelfde kleur, die later meer roodachtig en naar boven langzamerhand groter worden. Poriën klein, rond of ovaal, bleekgeel, na droging grijsbruin.

Bol. Schoberi.

15. a. Buisjes en poriën reinwit, alleen bij ouderdom bleek citroengeel. Hoed en steel vaal rood- of kaneelbruin. Steel soms hol. Zeer breekbare zwam met zeer hard, eenigszins broos vleesch. Komt voor in zandige loofbosschen, vooral aan den duinkant.

Bol. castaneus.

- b. Buisjes anders gekleurd 16

16. a. Buisjes eerst helder, grijs of geelwit, later grauw. Steel door ruwe haren schubbig. Onder berken 17

- b. Buisjes anders gekleurd 18

17. a. Hoed ± bruin- of steenrood. Steel met roodbruine tot zwarte schubben op roodbruinen ondergrond. Het stevige, vaste vleesch kleurt ± roodachtig, blauw, groenachtig tot bijna zwart.

Rosse boleet, *Bol. rufus* (= *versipellis*).

- b. Lijkt veel op de vorige, doch is weeker, slapper van vleesch. Hoed ± grauw bruin of grauwwit. Steel met grauwe tot zwartachtige schubben. Vleesch verkleurt bijna niet.

Berkenboleet, *Bol. scaber*.

- c. Heeft *Bol. scaber* een witten hoed, dan is het de variëteit *Bol. niveus*.

18. a. Poriën samengesteld, rood-oranjekleurig. Steel gelijk, glad, roodbruinachtig, aan den top geel. Het gele vleesch wordt eerst groen, dan vuil aschgrauw.
Bol. luridiformis.
- b. Poriën enkelvoudig 19
19. a. Poriën rood 20
b. Poriën niet rood 23
20. a. Steel zonder net, meer gestippeld. Van onder dikker en daar roodachtig, van boven rood-geel. Hoed zeer veranderlijk van kleur, geel, oranje tot rood, olijfkleurig tot bruin. Vleesch wordt vooral in den steelvoet ± rood en ± blauwend. Poriën niet opvallend rood, meer oranje-
Bol. erythropus.
- b. Steel met net 21
21. a. Hoed meest donker en levendig van kleur, echter zeer veranderlijk, olijfbuin, geel, oranje, rood. Vleesch aan den steelvoet en boven de buisjes meest sterk rood, ± blauwend. Steel menierood tot oranje (bovenaas), netvormig-geaderd,forsch.
Heksenboleet, Bol. luridus.
- b. Hoed bleek. Oranje poriën. Het gele vleesch loopt blauw aan.
Wolfsboleet, Bol. lupinus.
- c. Hoed eerst bleek, later donkerder 22
22. a. Hoed aanvankelijk kapvormig tegen den steel aangedrukt, later kogelkussenvormig met eerst ingebogen, later vlakken rand. Kan tot 25 cm breed worden, bleekgrauw tot groenachtig grauw. Vleesch witachtig tot bleekgeel, ± blauwend, zeer stevig. Steel dik, buikig, ± rood, in ouderdom ± walgelijk riekend. Poriën geel, dan bloed-karmijnrood met gele randjes, langzamerhand olijfkleurig, rondachtig-hoekig, fijn.
Satansboleet, Bol. Satanus.
- b. Hoed bleek geelgrauw, vaak zacht rose aangelopen, zelden donkerrood. Vleesch donkergeel, ± blauwend. De ± slanke steel op gelen ondergrond met opvallend bloedrood netwerk.
Bol. rhodoxanthus.
- c. Zeer verwant met beide bovenstaande; blijft echter veel kleiner (hoed 5-6 cm, steel 5-7 cm). Vleesch neemt in de lucht een roodachtige tint aan.
Bol. Meyeri.
23. a. Wijde poriën (subtomentosusgroep) 24
b. Nauwe poriën 26
24. a. Hoed ± bloedrood, viltig. De wijde, hoekige poriën geel, door druk blauw wordend. Steel rood, onderaan geel; wortelend. De zwam wordt (volgens Kallenbach) door menig auteur beschouwd als variëteit van de niet inlandsche *Bol. pulverulentus*. Wordt aangetroffen op grazige bosch- paden.
Bol. versicolor — sanguineus.
- b. Hoed niet rood. 25
- (Wordt vervolgd.) A. JOMAN.

NOG EEN PAAR NIEUWE PADDESTOELEN VOOR ONZE FLORA

Aansluitende bij mijn mededeling in het vorige nummer, waarin ik U een viertal nieuwe gordijnzwammen voorstelde, volgt hier de introductie van enkele andere nieuwelingen voor onze mycoflora.

V. *Naucoria Myosotis* Fr.

Beknopte beschrijving naar origineel exemplaar.

Hoed: ± 3 cm, half bolvormig-gewelfd, typisch *olijfgroen-bruinachtig*, *centraal* wat donkerder dan aan de rand, later verblekend tot geelbruin, *kleverig*, glad en kaal, de licht-gestreepte rand vertoont hier en daar onduidelijke, vlokkige resten van een zeer vergankelijk velum partiale.

Lamellen: tamelijk wijd uiteen, eerst geelachtig, dan olijf- tot roestbruin, *met lichter gekleurde, fijn gekartelde snede*, bochtig-aangehecht en met tandje aflopend.

Steel: ± 8 cm lang en ½ cm dik, geelbruin, bovenaan lichter, onderaan donkerder (roodbruin) van kleur, hier en daar met zwartbruine vezelige vlokjes (velumresten ?), licht-golvend, vrij breekbaar, spoedig hol.

Vlees: geelachtig, reukeloos, smaak niet waargenomen.

Sporen: bruin, elliptisch-spoelvormig, glad, 16-20/8-9 µ.

Cystiden: niet waargenomen, volgens lit. ± cilindrisch, stomp.

Groeiplaats: onder aan de helling van een moddersloot onder eiken en beuken.

Gevonden door ondergetekende op het landgoed „de Braak” te Paterswolde (Dr.) op 13 Oct. 1934. Slechts één enkel exemplaar (zie afb.), maar zo precies overeenkomend met de diverse beschrijvingen in de literatuur, dat het vinden van de juiste diagnose geen moeilijkheden opleverde. Vooral de kleverige, eigenaardig groenachtig-bruin gekleurde hoed, de fijn-gekartelde plaatjes en de zeer grote sporen kenmerken deze soort.

Voor een *differentiaal-diagnose* zouden in aanmerking kunnen komen: *Nauc. arvalis* Fr.: h. meer geelbruin, weinig of niet kleverig; pl. met gladde snede; st. met wollig-behaarde, wortelvormig verlengde basis; sp. veel kleiner; groeit op drogere plaatsen.

Nauc. festiva Fr.: st. glad; pl. met gladde snede; sp. veel kleiner; groeit bij voorkeur in naaldbos.

Nauc. tenax Fr.: h. hoogstens in de jeugd iets kleverig; pl. met gladde snede; sp. kleiner.

Literatuur: Ricken, blz. 212 (*Vadem.*, blz. 118); Rea, blz. 357; Bigeard, II, blz. 249).

Afbeelding: Cooke, Bd. 4, pl. 494. Komt zeer goed met het gevonden exemplaar overeen.

VI. *Galera vittaeformis* Fr. (syn. *Gal. campanulatus* Sacc.)

Beknopte beschrijving naar originele exemplaren (zie afb.).

Hoed: tot 2 cm, stomp klok- of kegelvormig, kastanje- of roodbruin, *tot dicht bij het wat donker gekleurde centrum gestreept*, glad en kaal, vliezig. *Lamellen*: wijd uiteen, sommige ± gehalveerd, eerst geel-, dan roest- of roodbruin, *zéér smal*, aangehecht.

Steel: tot 6 cm lang en 3 mm dik, *donker roestbruin*, soms bijna zwart, *fijn-fluwelig behaard* (loupe!), dof, vaak iets golvend.

Vlees: vrijwel afwezig, geelachtig, in de steel donkerbruin.

Sporen: lichtbruin, amandelvormig, *ruw*, 10-13/6-8 µ.

Cystiden: talrijk, verschillend van vorm (zie afb.), 48-64/8-16 µ.

Groeiplaats: langs wegkant tussen gras en mos.

Gevonden door ondergetekende in het Drouwenezand bij Gasselte (Dr.) op 23 December 1934. Een groepje van zeven zwammetjes, die ik op het

eerste gezicht voor kleine exemplaren van de vrij algemeen voorkomende *Galera tenera* hield. Bij een nadere beschouwing deden het diep-gestreepte, roodbruine hoedje, de smalle, wijd uiteenstaande plaatjes en de donkere, fijn-behaarde steel deze soort echter al spoedig uitsluiten en met behulp van de microscopische kenmerken (ruwe sporen, cystidenvorm) kon toen later de juiste naam zonder al te veel moeite gevonden worden.

Voor een *differentiaal-diagnose* komen o.a. in aanmerking:

Gal. pygmaeo-affinis Fr.: h. fijn netvormig-geplooid, niet of onduidelijk gestreept; pl. dicht opeen; st. licht van kleur, onbehaard; sp. groter en glad; cyst. geknopt.

Gal. tenera (Schaeff.) Fr.: pl. vrij dicht opeen, breder; st. lichter van kleur, weinig of niet behaard; sp. glad; cyst. merendeels geknopt.

Gal. spicula (Lasch.) Fr.: h. okerbruin; st. lichter en onbehaard; sp. kleiner en glad; cyst. geknopt.

Gal. spartea Fr.: st. lichter en onbehaard; sp. kleiner en glad; cyst. geknopt.

Gal. hypnorum (Schrank) Fr.: st. lichtbruin, onbehaard; pl. tamelijk breed; sp. iets kleiner.

Literatuur: Ricken, blz. 229 (*Vadem.*, blz. 125); Lindau, blz. 136 (onder de naam *Dermocybe vittaeformis*); Rea, blz. 410; Bigeard, II, blz. 254; Bresadola, Bd 17, tab. 805.

Afbeeldingen: Cooke, Bd 4, pl. 464; Bresadola, Bd 17, tab. 805. Vertonen, vooral bij de laatste, weinig gelijkenis met de gevonden exemplaren.

VII Stropharia Jerdonii Berk. & Br.

Beknopte beschrijving naar originele exemplaren (zie afb.):

Hoed: tot 4 cm, eerst bolvormig en door een wit vliezig velum partiale met de steel verbonden, dan uitgespreid met brede verhoging in het midden, okergeel of geelbruin met een iets vleeskleurige tint, fijn vezelig-vlokkig, versierd (behalve de verhoging) met ± *concentrisch gerangschikte, aangedrukt-vezelige, witte of roomkleurige schubjes*, aan de licht-gestreepte rand vliezige velumresten, weinig vliezig.

Lamellen: vrij dicht opeen, eerst geelachtig-bruinrose, dan purperbruin, met diepe bocht aangehecht en dan met zeer fijn tandje aflopend.

Steel: tot 13 cm lang en 7 mm dik, wit, aan de basis geel of bruin getint, *de onderste helft is voorzien van spitse, afstaand-omhooggerichte, witte of roomkleurige schubjes*, boven de ring fijngestreept en melig-bestoven, lang en slank.

Ring: wit, stevig, naar beneden breed afstaand, *gestreept, met dubbele rand*.

Vlees: wit met iets gele tint, onder in de steel een tikje donkerder, smakeloos, *heeft een typische, doordringende, weezoetige geur*.

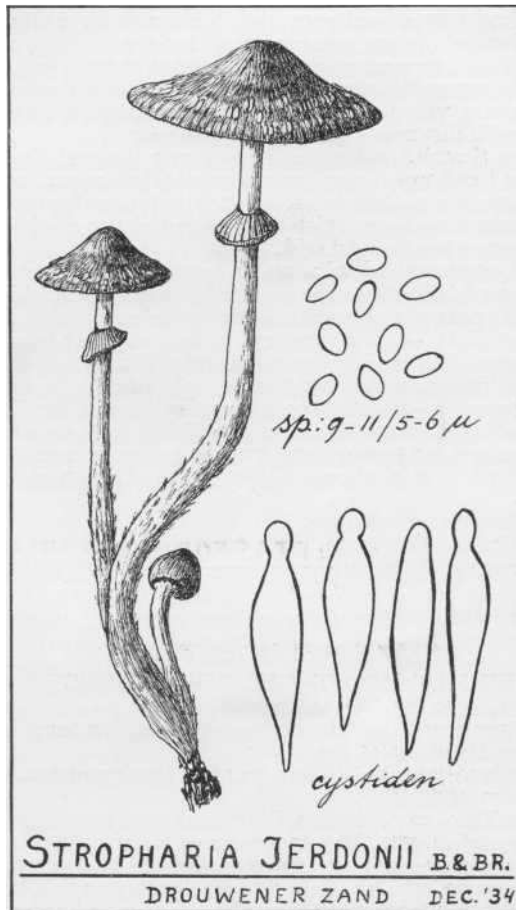
Sporen: donker-purperbruin, ovaal, glad, 9-11/5-6 μ.

Cystiden: vrij talrijk, spoel- of flesvormig, merendeels geknopt.

Groeiplaats: in dennenbos op onderaardse stronk.

Gevonden door ondergetekende in het Drouwenerzand bij Gasselte (Dr.) op 23 December 1934. Een bundeltje van twee volwassen en één zeer jong exemplaar (zie afb.).

Een bijzonder merkwaardige zwam, zoals uit het volgende blijken zal. Habitus en groeiwijze deden onmiddellijk een vertegenwoordiger van het geslacht *Hypholoma* vermoeden. Alleen de stevige, brede manchets om de steel behoort daar niet bij. De determinatie gaf, ondanks nauwkeurig macros- en microscopisch onderzoek, niet dadelijk een bevredigend resultaat. Bij de *Hypholoma*'s bleek slechts de beschrijving van *Hyph. caput Medusae* in grote trekken met die van de gevonden exemplaren overeen te komen. Het

geslacht *Stropharia*, waar het uiterlijk van de zwam eveneens heen leidde, gaf meer houvast. In het werk van Rea vond ik namelijk een omschrijving van *Stropharia Jerdonii*, die in velerlei opzicht uitstekend klopte. Op zoek naar meerdere publicaties hierover, trof ik deze soort alleen nog aan in deel 5 van Jacob E. Lange's „Studies in the agarics of Denmark”, waarbij een tot in details met mijn exemplaren overeenstemmende descriptie o.m. met vermelding van de eigenaardige geur (waarover Rea niets meedeelt). Op grond hiervan ben ik zo vrij geweest voor mijn paddestoelen de naam *Stropharia Jerdonii* B. & Br. als de juiste aan te nemen.

In het recente Franse werk van Bourdot en Galzin wordt deze zwam zonder meer even onder de naam *Hypholoma Jerdonii* genoemd en daarbij staan als vindplaatsen opgegeven: Engeland (waar ze in 1861 voor het eerst gevonden en — genoemd naar de vinder Jerdon — door Berkeley en Broome beschreven werd) en Denemarken (gevonden in 1910). Dit klopt met het feit, dat ik deze zeer zeldzame soort, die in de genoemde landen slechts enkele keren waargenomen schijnt te zijn, alleen in een Engels en een Deens mycologisch werk beschreven vond.

Aangezien ik maar twee goed ontwikkelde exemplaren aantrof, die onbeschadigd voor het herbarium geconserveerd konden worden, was het niet mogelijk, de originele zwammen op naam te laten controleren. Schweers in Alkmaar, wien ik een gekleurde, goed-gelijkende tekening van mijn vondst, plus een opsomming van de verschillende bijzonderheden toezond, kon op grond daarvan mijn diagnose voor 99% bevestigen.

De vondst van *Stroph. Jerdonii* in Drente mag dus wel als een zeer belangrijke worden beschouwd, niet zozeer doordat deze zwam nog niet eerder bij ons was waargenomen, dan wel door het feit, dat het kleine gebied, waar ze tot nog toe gesignaleerd werd, zich door toetreding van ons land als „dritte im Bunde“ enigszins heeft uitgebreid.

Waar Jacob Lange speciaal wijst op de grote overeenkomst van *Stroph. Jerdonii* met *Stroph. (Hypholoma) caput Medusae* (wat mij bij het zoeken van de naam ook reeds was opgevallen), die in veel meer landen (o.a. Duitsland, Frankrijk, Italië), — voor zover mij bekend nog niet bij ons — zij het ook zelden, aangetroffen is, lijkt het niet onmogelijk, dat de eerstgenoemde daar als afzonderlijke soort over het hoofd werd gezien.

Voor een *differentiaal-diagnose* komt alleen in aanmerking *Stroph. caput Medusae* Fr. (= *Hyph. caput Medusae* (Fr.) Ricken): h. bedekt met bruinachtige schubben; st. onderaan bezet met lange, omgebogen, dicht opeen staande schubben; r. min of meer bruin gekleurd; vl. vrijwel reukeloos; sp. iets kleiner.

Literatuur: Rea, blz. 131, Lange, dl 5, blz. 35.

Afbeelding: Cooke, Bd 4, pl. 541; komt zeer goed met de gevonden exemplaren overeen.

Veendam.

DE VEYE.

ENKELE WEINIG BEKENDE OF OVER HET HOOFD GEZIENE PADDESTOELEN

Mijn tekeningen met Dr Meulenhoff doorgaand, kwamen we op enige soorten, waarvan Dr M. zei:

„Die bestaat dus werkelijk ? Ik heb 'm maar eens gevonden, lang geleden, en daarna nooit meer”.

Het gold hier *Entoloma costatum* Fr. (tussen gras gevonden), waarvan ik in 1921 een aquarel maakte. Het hoofdkenmerk, dat deze met geen enkele andere *Entoloma* gemeen heeft en dat zeer gemakkelijk te zien is, bestaat in de dwarsribbels op de lamellen. Ik had ze afgebeeld, dus *Entoloma costatum* Fr. bestaat werkelijk. Steeds maar afbeelden en dadelijk beschrijven is naast conserveren het beste wat we doen kunnen. Als later al onze tekeningen en foto's in dezelfde bibliotheek terecht komen, kunnen we een mooi standaardwerk voor Nederland krijgen. Konden we eens aan een gekleurde uitgaaf denken!

Maar terzake. Een ander paddestoeltje is een *Cantharel*, die veel lijkt op *Canth. cibarius*, doch met een warmbruine steel en een bruin centrum op de hoed. Cooke geeft er een afbeelding van en noemt deze: *Canth. pallidus*. De rand van de hoed is, evenals de lamellen, bleekgeel. Vooral de lamellen zijn veel bleker dan die van *Canth. cibarius* Fr. Ik vond een exemplaar op een mossige open plek in de duinen van Meyendel (1934). Nu is er een andere bleke *Cantharel*, die wij voorlopig ook *C. pallidus* Cooke (1924) genoemd hebben, maar wat m.i. een heel ander ding is en veel meer lijkt op *Canth. aurantiacus*, dus op een *Clitocybe*. Maar waar eerstgenoemde stevig en vlezig is als *Canth. cibarius*, is de tweede slap en heeft werkelijke plaatjes, zoals *Canth. aurantiacus* ze heeft. De steel en het centrum van de hoed gaan meer naar het grijze en zwarte en bovendien is de groeiplaats een geheel andere, nl. op naaldhout en op denneappels. Ze kunnen groot worden, wel 7 cm middellijn.

Dan heb ik nog een derde *Canth.* (1923), ook met de habitus van *Canth. cibarus*, doch geheel wit. Deze noemde Mej. Cool indertijd *Canth. neglectus* Souché, hetgeen Dr Donk betwijfelde. Ik vermoed, dat mijn tweede *Canth. pallidus* de *neglectus* van Souché is, en dat de witte een geheel andere is. Wie kan hieromtrent iets mededelen ?

Tenslotte nog *Tricholoma oreinum* Fr. van open, grazig duin op Meyendel (1934), die Dr Meulenhoff voor mij determineerde. Deze hoort thuis in de *humile*-groep, heeft een hoed ter grootte van een gulden, glanzend grijsbruin, zowel bij droog als bij vochtig weer en een heel korte steel. Ik ben het er niet mee eens al deze soorten als afwijkingen van een en dezelfde soort te beschouwen. Ze zijn te constant van vorm en gewoonlijk aan een bepaalde bodemgesteldheid gebonden. Dit laatste zou voor een afwijking kunnen pleiten, wanneer ik niet had menen op te merken, dat ze verdwijnen, zodra de omgeving verandert. Ik zie ze nooit op dezelfde plaats achtereenvolgens van vorm veranderen. Komt een bepaalde soort bijvoorbeeld op vers opgebracht zand voor, dan verdwijnt het ding, als er langzamerhand gras op gaat groeien. Natuurlijk is nog mogelijk, dat het mycelium jaren nodig heeft om zich aan te passen en dan de van vorm veranderde vruchtlichamen voort te brengen.

Voorlopig lijkt het mij voor het opmaken van lijsten van groeiplaatsen beter de verschillende vormen ook verschillende namen te geven. Men weet dan tenslotte toch beter, waar men aan toe is.

Den Haag.

M. R. S. BOETJE-VAN RUIJVEN.

EEN MERKWAARDIGE AFWIJING BIJ *GEASTER STRIATUS* D.C.

Omstreeks half November van vorig jaar vonden Mej. de Vries en ik op een der vindplaatsen van *Geaster striatus* (= *Bryantii*) een tweetal afwijkende exemplaren, waarbij het *exoperidium* niet, zooals normaal, aan den top vaneen gespleten was.

Bij het mooiste exemplaar waren alle slippen gewoon naar beneden omgebogen, doch de uiteinden ervan waren min of meer recht afgesneden. De ontbrekende toppen waren bijeengebleven als een puntig mutsje, dat over het kegelvormige *peristoom* en een gedeelte van het *endoperidium* heengestulpt zat.

Bij het tweede exemplaar was ongeveer hetzelfde geschied, doch één slip had zich niet kunnen lostrekken en had nu bij het ombuigen het „mutsje” met zich medegetrokken, zoodat dit zich met de holle opening naar boven opzij van het *exoperidium* bevond.

Slechts éénmaal tevoren had ik een analoog geval bij een Aardster aangetroffen, nl. bij *Geaster triplex*. Het „mutsje” was daarbij eveneens aan één slip medegetrokken, doch niet zoo mooi gevormd.

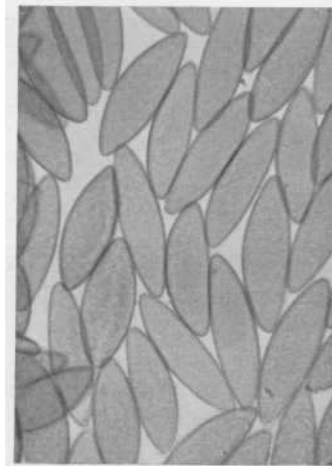
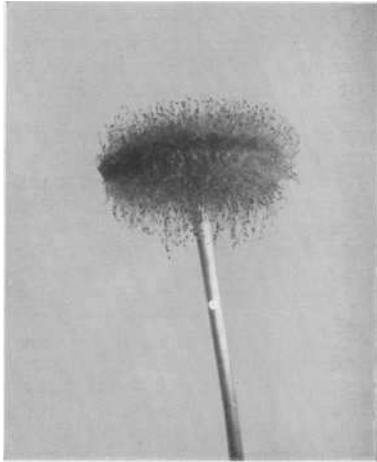
Het komt vrij veel voor, dat bepaalde afwijkingen bij eenige exemplaren uit eenzelfde groep zwammen tegelijk voorkomen. Het merkwaardige van dit geval vind ik evenwel, dat men nauwelijks kan aannemen, dat het afscheuren van een dergelijk „mutsje” voortkomt uit een afwijkende eigenschap van het gezamenlijk mycelium, terwijl hier toch ook twee exemplaren vlak bij elkaar hetzelfde verschijnsel vertoonden.

Haarlem.

VAN EYNDHOVEN.

EEN KOPSCHIMMEL

Verscheidene jaren geleden vonden we in het Rijswijksche bosch een *Mycena*, vermoedelijk *rugosa*, aardig begroeid met een kopschimmel. Destijds nog niet in het bezit zijnde van een microscoop, dacht ik met de gewone kopschimmel, *Mucor*, te doen te hebben, die voor de variatie eens een padde-

stoei als punt van uitgang had gekozen. Je kunt die teere dingetjes zoo gemakkelijk kweken b.v. op roggebrood en paardemest. Waarom ook niet eens op een paddestoeltje geresideerd?

Eenige jaren niet gevonden. Misschien voorbij geloopt, misschien ongunstige omstandigheden, waardoor de schimmel niet kon optreden?

Dit jaar vonden we haar opnieuw, *wéér* op een *Mycena* (zie foto links). En nu was ik dan toch wel een tikje nieuwsgierig om de sporen eens te bekijken. Want *zeker* waren we niet van de zaak: de schimmel leek wel wat stevig en klein voor de gewone *Mucor*.

Aangenaam verwonderd was ik, toen niet de kleine ronde sporen aanwezig bleken te zijn, doch voor schimmelsporen enorm groote duikboot-vormige dingen, die bij 500-malige vergrooiting 2 cm lang bleken te zijn, hetgeen neerkomt op plm. 40 μ . Stevige knapen derhalve! (zie micro-foto rechts).

Is er ook iemand onder de lezers, die deze schimmel op een zwerftocht door microscopisch wonderland al eens heeft ontmoet en haar met name kent ?

Rijswijk.

R. KLEIN.

Ofschoon ik deze schimmel persoonlijk niet ken, meen ik den heer Klein hierover toch wel te kunnen inlichten. Het is namelijk vrij zeker tóch een *Mucor*-soort en wel *M. Macrocarpus* (Corda), die, zoals de naam al zegt, grote (breed-spoelvormige) sporen heeft, metende 34-48/16-20 μ . Ik put deze wijsheid uit het „Zeitschrift für Pilzkunde“ van September 1934, waarin op blz. 120 onder de titel „Ein Pilz mit Gloriole“ de vondst wordt medegedeeld van een aantal *Galera*'s, „begroeid met talloze langgesteelde, eerst witte, later zwarte knopjes, de vruchtlichamen met sporendragers van genoemde schimmelsoort, een parasiet, die vrijwel uitsluitend *Mycena*'s en *Galera*'s schijnt aan te tasten. De in dat tijdschrift te vinden beschrijving der sporen en die (plus fraaie foto) van de zwam zelf maken het hoogstwaarschijnlijk dat deze *Mucor* en de kopschimmel van den heer Klein identiek zijn. DE VEYE

NOGMAALS DE „GROENE“ BERKENBOLEET ¹⁾

Naar aanleiding van de door Mej. Akke de Vries opgemerkte kleurvariaties bij eenige boleten, deel ik nog mede, dat ik de groene *Bol. scaber* ook gezien

¹⁾ Zie het vorige Fungusnummer blz. 55.

heb op het Congres der Société Myc. de France. Eenige leden meenden hierin een nieuwe soort te zien.

Ik heb derhalve den specialist en boletenkenner Kallenbach opheldering gevraagd. Ook hij kende deze „Farbabweichungen, wel maar wist niets anders hieromtrent mede te deelen. Hij schrijft mij: „man musz zur Kl  rung die Standorte viele Jahre beobachten um der Ursache inbezug auf Vererblichkeit, Abhängigkeit von der Witterung u.s.w. sicher auf die Spur zu kommen“.

Ik zou nu willen voorstellen, dat voortaan alle vondsten met duidelijke scherpe kleurafwijkingen met volledige opgave van grondgesteldheid, weersgesteldheid, groeiplaatsomstandigheden, aantal, enz. aan de redactie worden gezonden. Op deze wijze kan wellicht een gevolgtrekking worden gemaakt.

Alkmaar.

SCHWEERS.

Gaarne wil ik bovengenoemde opgaven in ontvangst nemen en trachten te verwerken.

DE V.

HET PADDESTOELENSEIZOEN 1934

V  or half Augustus was het hier, natuurlijk wegens de droogte, misère. Na geringe regenval verschenen enkele soorten. Gedurende de droge Septembermaand vonden we hoofdzakelijk de gevlekte Collybia (Coll. maculata). Pas in de tweede helft van October werden de vooruitzichten gunstiger en konden we o.a. tal van boletensoorten inzamelen. Door nachtvorsten in November verdwenen vele paddestoelen weer. De koude had een ongunstige invloed op het uiterlijk van verschillende soorten, zoodat het een tijdlang moeite kostte om gave exemplaren te vinden. De ridderzwammen (Trich. equestre, melaleucum, portentosum, e.a.) verschenen later dan in andere jaren het geval was. Over het algemeen viel het aantal soorten en exemplaren tegen.

De vondst van een tweetal gele Amanieten (Am. junquillea) op 30 Dec. 1934 was een verrassing. Ze kwamen juist voor den dag uit een naaldenveld onder een troepje gewone fijnsparren en verkeerden waarschijnlijk in de meening, dat het zomer was. Wellicht kondigen zij een rijk zwammenjaar aan.

Zeist.

C. BRAKMAN.

Het is onmogelijk meer dan een oppervlakkige indruk te geven over de relatieve paddestoelenrijkdom in een bepaald jaar, tenzij men beschikt over uitgebreide aantekeningen, niet alleen over het te bespreken jaar, maar ook over eenige voorafgaande. Deze aantekeningen dienen zich tot gelijksoortige terreinen te beperken en zoo volledig mogelijk te zijn, niet slechts wat soortenaantal betreft, maar ook wat quantiteit en qualiteit van iedere soort aangaat. Dit alles, gepaard met een grondige bestudeering van de metereologische gegevens voor de betreffende jaren, zou wellicht in staat zijn ons inzicht in de paddestoelenflora, in afhankelijkheid van het klimaat, te verdiepen.

Waar mijn schamele notities aan bovenstaande eischen in de verste verte niet voldoen zal ik me tot eenige opmerkingen over het seizoen 1934 bepalen. Het begin was ongetwijfeld in Utrecht, en naar het schijnt ook elders, slecht te noemen. Echter zou ik dit niet durven zeggen voor het geheel. Althans wat soortenrijkdom betreft, geloof ik niet dat deze herfst voor andere heeft onder gedaan.¹⁾ Wel zijn enkele soorten, blijkbaar de meest gevoelige, voor

¹⁾ Hier in het Noorden heeft het najaar 1934 zich gekenmerkt door een late, maar buitengewone paddestoelenrijkdom, zoals in geen jaren het geval is geweest. De door schrijver genoemde soorten kwamen hier in groten getale voor.

welke het te laat was toen 't seizoen eindelijk echt begon, niet tot hun volle ontwikkeling gekomen. Dit was b.v. het geval met *Aleuria aurantiaca*, die ik sedert eenige jaren, telkens op dezelfde plaats, in grooten getale vind. Dit jaar waren er slechts enkele kleine exemplaren.

Iets dergelijks was het geval met *Amanita mappa* en *rubescens*. Beide, anders zeer algemeene soorten, zag ik dit jaar weinig en meestal verschrompeld. Ook van *Amanitopsis vaginata* herinner ik me maar één eetbaar exemplaar. Zijn deze soorten de tijdelijk ongunstige omstandigheden niet te boven gekomen, vele andere hebben zich later rijkelijk kunnen ontwikkelen en ten deele ook zeer lang kunnen handhaven.

Zoo was op 25 November *Am. muscaria* nog in goeden toestand aanwezig en op 9 December vond ik nog *Am. junquillea* en een (nogal vertakt) exemplaar van *Cordiceps militaris*. Ook een *Nolanea proletaria* op 21 December zal wel buiten de haar toegekende periode vallen.

Utrecht.

E. T. NANNENGA.

EEN MERKWAARDIGE GROEIPLAATS

Heden 8 Januari zag ik bij de gasfabriek te Egmond aan Zee op kolensintels langs een weg duizenden exemplaren van de groote oranje bekerzwam op een oppervlakte van 300 x 4 m; op sommige plaatsen was de bodem geheel rood. Het blijkt dus, dat deze *Peziza* op „brandplekjes. goed gedijt.

SCHWEERS.

DE KINDERKAMER VAN DE FAMILIE COPRINUS

geb. AT RAMENTARIUS

Toen ik deze gezellige troep jeugdige kale inktzwammetjes vond, kon ik niet nalaten er even een foto van te maken. Zo'n dichtbevolkte kluit — ik telde meer dan 180 paddestoeltjes — is trouwens geen alledaagse vondst! Er waren er bij van enkele uren en van enkele dagen oud en ze staken hun

glimmend-bruine neusjes al zo fier in de lucht, dat het een lust was om te zien. Onbewust nog van het droevig lot, dat hen, als alle inktzwammen van naam, boven het hoofd hing. In de buurt zaten nog een zestal van der gelijke Coprinusnesten onder bladeren en kruiden verscholen, zodat hier meer dan 1000 inktzwammen binnen enkele vierkante meters bij elkaar stonden. Daar is eerst een smakelijk, voedzaam hapje en later een hoeveelheid kostelijke inkt aan verloren gegaan!

DE VEYE.

ADRESWIJZIGINGEN

Jurriaanse, T., Boschdijk 414, Eindhoven.

Kam, Dr N. G., Jaagpad 2F, Doetinchem.

Ned. Nat. Hist. Vereen., afd. Hengelo, secr. D. M. Semler, Weversweg 1, Hengelo (O.).

Zinderen Bakker, E. M. van, Brinklaan 195, Apeldoorn.

Wie weet het adres van:

M. H. Postma, vroeger Balistraat 25, Den Haag.

VARIA

Verslag van de propaganda-excursie der Ned. Mycol. Vereeniging naar de Buunderkamp en omgeving op 28 October 1934.

Nadat op de Baarnse excursie (zie Fungus van 15 Nov. j.l.) de wens was uitgesproken er nog eens op uit te trekken, toog de propagandacommissie aan het werk, met het gevolg, dat op Zondag 28 Oct. 1934 een tweede paddestoelentocht in de omgeving van de Buunderkamp gehouden werd onder leiding van de heren van der Lek, Oort, Smits en van Eyndhoven. Tegen koffietijd op de plaats van bestemming aangekomen, bleek een groot aantal zwammen te zijn verzameld, welke uitgesteld en besproken werden. Een middagexcursie in de omgeving leverde ook nog flink wat op. Merkwaardig was een exemplaar van de grote parasolzwam (*Lepiota procera*), waarvan de steel sprekend op die van de knolparasolzwam (*Lep. rhacodes*) geleek. Verdere bijzonderheden waren een „*cristata*”-vorm van het geweizwammetje (*Xylaria hypoxylon*) en een groepje oranje-rode *Thelephora*-achtige zwammetjes op bladeren, welke door den heer Oort ter determinatie werden meegenomen. In totaal werden ongeveer 120 soorten gevonden, waarvan als zeldzaamheid *Amanita excelsa* vermeld mag worden.

Meyendel-onderzoek.

In „de Levende Natuur” van Febr. en Maart j.l. publiceert Mevr. Boetje-van Ruyven de 24ste mededeling van de commissie betreffende de paddestoelen van Meyendel. Een kort, maar interessant verslag van verschillende recente vondsten in dit gebied, verlucht door enkele foto's en een tekening en gevolgd door een uitvoerige lijst der \pm 400 aldaar aangetroffen soorten, w.o. tal van zeldzame en nieuwe dingen. Kennisneming van dit overzicht kan bijzonder aanbevolen worden.

Mycologische plaatwerken.

Kort geleden verscheen de 1e aflevering van „die Pilze Mitteleuropas“, Band II. Hiermee is naast het nog niet beëindigde eerste deel van dit omvangrijke werk, waarin de boleten behandeld worden, een begin gemaakt met de omschrijving en afbeelding der trilzwammen (*Tremellineae*) door Walther Neuhoff. We vinden in deze aflevering de volgende soorten uitvoerig besproken: *Ditangium cerasi* (Tul.) Cost. & Duf., *Exidia recisa* (Ditmar) Fr., *Ex. umbrinella* Bres., *Ex. saccharina* Fr. en *Ex. repanda* Fr. (gedeeltelijk). Nauwkeurige, in natuurlijke kleuren weergegeven afbeeldingen vergezellen de tekst. Deze monographie van de genoemde, tot nog toe zeer

verwarde paddestoelengroep, mag een waardevolle aanwinst voor de mycologische literatuur genoemd worden.

Nadat met aflevering 4-5 van de „Atlas des champignons de l'Europe” (Prof. Dr Ch. Kavina en Dr A. Pilát) de bespreking en afbeelding van het geslacht Amanita (door Rudolf Vesely) ¹⁾ werd afgesloten, verscheen met afl. 6 de eerste verhandeling over het geslacht Pleurotus (door Dr A. Pilát), waarin o.m. over het algemeen zeer goede foto's naar gedroogde exemplaren van een tiental verschillende soorten. De tekst beperkt zich in deze aflevering tot een „introduction” en een sleutel voor het determineren der in Europa voorkomende species.

Leiderskamp.

Het zevende leiderskamp voor natuurstudie, waaraan o.m. ons medelid Dr R. van der Wijk te Groningen als docent zal medewerken, wordt dit jaar gehouden van 23 tot 30 Juli te Havelte in Z.W. Drente. Het is de bedoeling, dat telkens in verband met de bodemgesteldheid, flora (hopelijk krijgen hierbij ook de paddestoelen een beurt!) en fauna, grondgebruik en nederzettingen-vorm zullen worden onderzocht en besproken. Nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij de secretaresse der kampcommissie, Mevr. H. N. Ruinen-de Vos, Nic. Beetsstraat 1, Arnhem.

Van het redactie-bureau.

Over gebrek aan copy en foto's heb ik de laatste tijd niet te klagen gehad, maar nu ben ik toch zowat door mijn voorraad heen. Er liggen nog slechts enkele bijdragen klaar voor het volgend nummer, dat ongeveer half Juni hoopt te kunnen verschijnen. Tijdige aanvulling is dus niet alleen zeer gewenst, maar zelfs noodzakelijk. Het is op 't oogenblik een slechte tijd, ook wat paddestoelen betreft. Maar het vorige seizoen, dat u zich nog onvervaard zult herinneren, heeft een overvloed van stof voor bijdragen en foto's opgeleverd. Fungus snakt er naar, daarvan nog het een en ander te mogen publiceren! Gaarne zal ik de materiële blijken van uw hulp en medewerking vóór 1 Juni a.s. ontvangen. Ik heb tot nog toe geen vergeefs beroep op uw steun gedaan; stelt mij dus ook ditmaal niet teleur!

Hartelijk dank aan alle inzenders van copy voor dit nummer.

DE VEYE.

¹⁾ Hiervan zal Dr v. d. Lek vermoedelijk in het volgende nummer van F. een uitvoerige recensie publiceren.

INHOUD

	Blz
Als de Natuur ornamenteert, door de Veye	59
Een merkwaardige monstrositeit, door Dr A. F. M. Reynders	60
De Nederlandsche boleten (vervolg), door A. Joman	62
Nog een paar nieuwe paddestoelen voor onze flora, door de Veye	64
Enkele weinig bekende of over het hoofd geziene paddestoelen, door Mevr. Boetje-van Ruyven	68
Een merkwaardige afwijking bij Geäster striatus D.C., door G. L. van Eyndhoven	69
Een kopschimmel, door R. Klein	69
Nogmaals de „groene. berkenboleet, door A. C. S. Schweers	70
Het paddestoelenseizoen 1934, door C. Brakman en E. T. Nannenga	71
Een merkwaardige groeiplaats, door A. C. S. Schweers	72
De kinderkamer van de familie Coprinus geb. Atramentarius, door de Veye	72
Adreswijzigingen	73
Varia	73